

MASALLARDAKİ DEVLET KUŞU MOTİFİ

Motif Of State Bird in Tales

Yrd. Doç. Dr. Kür at ÖNCÜL*

ÖZ

Masal motiflerinin çözümlenmesinde tarihsel süreç içerisinde birçok yöntem ortaya konulmuştur. Bu yöntemler süreç içerisinde çeşitli eleştirilere uğramış ve yeni metodolojik kabuller ortaya çıkmıştır. Türkiye merkezli çalışmalarda yaygın olarak "Tarihi coğrafya yöntemi" ve "psikanalitik yöntem" kullanılmaktadır. Ancak tek yönlü çalışmalar ve bu bağlamda araştırmacılarca kullanıldığı belirtilen inceleme yöntemleri dünya ekseninde çeşitli eleştiriler almıştır. Bilimsel eleştirileri göz önüne alınmaksızın yapılacak incelemeler, do al olarak tarihsel sürecin gerisinde kalacaktır. Bu ana kadar yaygın olarak Türk masallarının bir motif eklinde ele alınan ve daha ziyade tarihsel kökenlerine vurgu yapılan "devlet kuşu" motifi, bu çalışmada halkbilimine dair ortaya konulan farklı yaklaşımlar doğrultusunda ele alınmıştır. Çalışma kapsamında, "devlet kuşu" motifine ait temel değerlendirmeler özetlenmiş, bu anlatımın Türk devlet anlayışındaki yeri belirtilmiştir. Bu kapsamda masallardaki "devlet kuşu" motifiyle, yönetim anlayışı arasındaki tezatın neden/nedenlerinin çözümü için halkbilimi ürünlerine yaklaşımların metodlarından yararlanılmıştır. Halkbilimi metodlarının konuya ilişkin farklı sorunları barındırdığı ifade edilmeye çalışılmış, yöntemlerinin özellikle çeşitli ihtiyaçlardan ve sorunlardan hareketle ortaya konulduğu gerçeğinden hareket edilerek, Türk sözlü kültür ürünlerinin çözümlenmesinde, kendi gerçekliği bağlamında bir yaklaşım sergilemenin gerektiği vurgulanmak istenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Masal tahlili, devlet kuşu, folklor yöntemleri

ABSTRACT

There have been suggested many methods to analyse the motifs of tales during historical process. These methods have been criticised so new methodical admissions have appeared. The usage of historic-geographical Fin method and psychoanalytic method is commonly seen in Turkey-centered Works. But these single directed Works and survey methods that are used by researchers have taken variable criticism around the world. The surveys that are made ignoring the scientific criticism, naturally will stay behind historical process. "The State Bird" motif which has been taken up as a motif of Turkish tales until now, is taken up in this work according to different approaches that are folklore.

In this work main evaluations on state bird motif has been summarized and its place in Turkish State is told. For that reason, by the help of state bird motif, I benefited from folklore products methods to make a solution for reason of contrasts between management understanding.

Also in this work I tried to declare that; methods include different problems related to this subject. These methods have been put forward because of needs and problems and I wanted to emphasize on that; A real approach has to be put forward to analyse the oral culture products.

Key Words

Tale analysis, statebird, folklore methods.

Sözlü kültür ürünlerinden masallar, Türkiye'deki araştırmacılarca üzerinde en fazla çalışılan türlerden olmalarına karşın bu çalışmaların yaygın olduğu motif tespiti ve tarihsel kökenlerine vurguya yönelik unsurlar olmuştur. Bunları sınırlı sayıda da olsa psikanalitik yöntemin sunduğu paradigmalara doğrultusunda incelemeler takip etmektedir. Bu çalışmada, izleyeceğimiz yöntem açısından

bu masal incelemelerinde süregelen bu formların dışına çıkmayı ve masallardaki "devlet kuşu" motifine farklı teorilerle yaklaşmayı amaç edinmiştir.

Tarihsel düzlem, toplumların kutsal olarak kabul ettikleri canlı ve cansız varlıkları diğer varlıklardan ayırdıklarını, dillerin gelişimine paralel olarak isimlendirmede görülen farklılıkların, kültürel kabuller doğrultusunda algılama

* Kafkas Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi. onculkursat@yahoo.com

ve anlamlandırmada da ya andı nı göstermektedir. Kùltürler arasındaki farklılıklara kar ın özellikle yapısalcı teorisyenlerin ortaya koydu u çalı malar, aynı varlı a yüklenen niteliklerde [yapı itibarıyla] aynı amaca yönelik de erleri görmenin mümkün oldu unu ortaya çıkarmı tır. Bu ba lamda farklı kùltürlerde görülen ve çe itli noktalarda ortaklık taşıyan varlıklardan biri de ku lardır. Ku lara ve ku lar ba lamında farklı hayvanlara verilen da anüstülükleri hemen her toplumun bulundu u co rafyanın ekolojik yapısına ve bunun sonucunda olu an hayvan çe itlili ine ba lı olarak olu an de erler silsilesi içerisinde geli tirilen kùltürel ürünlerde görmek mümkündür. Belirtilenler do rultusunda Türk kùltüründe “Zümrüdü anka”, “Huma” yahut “Umay” olarak adlandırılan ve ola anüstü nitelikler gösteren ku , farklı mitolojilerde Phoenix, Anka, Tanniao, Homa, Rokh, Simurg (Akalın 1993: 130) adıyla kùltürel bir motif olarak ya amaktadır.

ncelemeye esas alınan masal metinlerinde “talih ku u” ya da “devlet ku u” olarak adlandırılan ku un en temel özelli i, ba ina kondu u ki iye yöneticilik vasfı kazandırmasıdır. Günümüze kadar bu ku la ilgili yapılan de erlendirmeler, ku a verilen bu niteli in nedenini çözümlenmekten ziyade eski Türk mitolojisine yönelik incelemelerde görülen kutsal ku larla ba lantısının ortaya konulması ve farklı Türk boylarındaki örnekleriyle desteklenmesi noktasında yo unla maktadır.¹

Belirtilen çalı maları Arap, Fars, Yunan kùltüründe benzer nitelikleri taşıyan ku ların varlı ı ve bu anlamda yapılan kar ıla tırmalar izlemektedir. Bu incelemede yukarıda belirtilen çalı ma metodolojilerinden ayrı olarak motifin, yönetim ve dolayısıyla eski Türk devlet

gelene iyle ili kisi farklı kuramsal yaklaşımlar do rultusunda tartı lacaktır.

Türkiye merkezli masal derlemelerinde tespit edilen “devlet ku u” motifi, farklı masal metinlerinden ziyade temelde e ve benzer metinlerde bulunmaktadır. Bu anlamda de erlendirmeye esas alınan yaklaşık bin masaldan yalnızca on be masalda bu motif tespit edilmi ; masallar, e ve benzer metinlerine göre gruplandırıldı ında ise yalnızca 6 masalın e metinlerinin varlı ı ortaya çıkmı tır.²

ncelemeye alınan masal metinlerinde görülen “devlet ku u” motifi, yönetimin/yöneticinin tespit edilmesinde en temel ö e olarak kar ımıza çıkmaktadır. Ancak eski Türk kùltürüne yönelik çalı malarda yönetimin ne ekilde belirlendi i net bir ekilde açıklanmı ve bu anlamda bir uygulamanın varlı ına dair herhangi bir i arete rastlanmamı tır.³ Konuyla ilgili çalı malarda Türk yönetim yapılanmasının M.Ö. II binli yılların çok öncesinde ekillendi i ve yönetime kimin geçece ine dair siyasal yapılanmanın belirli kurallara ba landı ı ortaya konulmu tur. Bu do rultuda, masal metinlerinde görülen ve “devlet ku u” olarak adlandırılan motife tarihsel bir perspektifle yaklaşıldı ında eski Türk kùltüründe görülen siyasal yapılanmayla çeli ti i görülmektedir. Ortaya çıkan bu sorunun açıklanması noktasında folklor metinlerinin çözümlenmesine yönelik ortaya konan temel teorilerle bir çözümlenme yapıldı ında u sonuçlara ulaşmak mümkündür. Motifin çözümlenmesinde ele alınacak ilk yöntem fonksiyonalist teoridir. Bu teori folklorun temel i levleri konusunda

1. Ho ça vakit geçirme, e lenme ve e lendirme

2. De erlere, toplum kurumlarına ve törelere destek verme

3. E itim, yani kültürü gelecek kuşaklara aktarma

4. Toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması (Bascom 2005: 138-142) olmak üzere dört temel ilkeyi benimsemektedir.

fade edilen ilkeler doğrultusunda, belirtilen motifi barındıran masalların, masal formatı doğrultusunda bir değerlendirilme taahhüdü ancak gülme/komedi ögesinin baskınlığını barındırmadığını tespit edilmiştir. İncelenen masalların bu özelliğinden hareketle, birinci ilkede belirtilen illevin ilgili masalların temel amacı olamayacağını belirtmek mümkündür. Motif, yukarıda belirtildiği üzere, eski Türk kültürünün temel siyasal değerleriyle karıştırdığından ötürü illevsel teorisinin 2. ve 3. maddelerde açıklanan unsurlarıyla da örtüşmemektedir. Motifin sadece 4. maddede ifadesini bulan düüncüye aksettirdiği savunulabilir ancak incelenen masal metinlerinde verilmek istenen düüncü göz önüne alındığında, bir protestonun varlığına dair unsurun söz konusu olmadığını görmek mümkündür. İlgili açıklamalar doğrultusunda “devlet kuşu” motifinin illevsel teorisinin folklorun fonksiyonları kapsamında bir değerlendirilmeye tabi tutulduğunda, yönetimsel bağlamda soruna net bir çözüm getiremeyeceği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca reel hayatta fonksiyonel olmayan bir motifin neden ya atıldığı sorusu ise yeni bir tartışma konusunu ortaya çıkarmaktadır.

Sorunun çözümüne yönelik olarak ele alınabilecek yöntemlerden bir diğeri “Tarihi-Coğrafî Fikir Yöntemi” olarak adlandırılan inceleme metodudur. Metodun temel paradigması “ur-form” a ulaşmak olduğundan bu yaklaşım doğrultusunda yapılacak değerlendirme sonucunda “ur-form” a ulaşmak mümkün olabilir; ancak

ulaşılabilecek olan “ur-form” sorunu çözümlenecek aksine illevsel teoride karşılaşılan sorunu yineleyecektir.

Yapısalcı yöntemin temel referanslarından biri olarak kabul edilen ve Türkçeye “Masalın Biçimbilimi” olarak çevrilen çalımadın hareketle bir çözümleme yapılmak istendiğinde ise [metodun kültürel ögeleri tespitinden ziyade evrensel bir yaklaşım tarzından hareket etmesi ve motifi masalda geçen simgesel öğelerden biri olarak görmesi nedeniyle] motifin Türk kültüründe yaşımasının yönetimsel anlamdaki sorununa katkıda bulunmak mümkün değildir.

Psikanalitik yaklaşımın sorunu kısmen çözümlenmek mümkün görünmektedir. Yöntem söyleminde, bireyin kişisel isteklerini gerçekleştirmek için sembolik değerler oluşturdunu, siyasal bağlamında var olmayan bir uygulamayı folklor ürünlerine uygulayarak bir anlamda protestosunu gösterdiğini belirtmek mümkündür. Ayrıca yöneticinin kutsal olan bağlamının gösterilmesi noktasında bu motifin bir sembol olduğu eklenince bir yaklaşım da sergilenebilir. Bu yaklaşıma gelebilecek en anlamlı soru bireyin kolektif bilinçaltısında bu yönde bir seçim sisteminin olup olmadığıdır. Bireyin görmediği, duymadığı bir sistemi nasıl olup da sözlü kültür ürünlerine eklediği bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. Psikanalitik yöntemin savunucularından Campbell’in geliştirdiği teori bağlamında sorun ele alındığında, ara tırıcının, halk anlatılarında kahramanın bağlamına zaman daraldığı ya da macera yeni bir sürece girecek olsa bu durumu kolaylaştırılan insan ya da hayvan görünümüne bir figürün aksiyona katıldığını belirttiği görülür. Halk anlatılarında en sık tekrar edilen motiflerden biri olan bu yapıyı Campbell “doğüstü yardımcı” olarak adlandırır. Campbell’in, halk anlatıları-

nı ayrılma-erginlenme-dönü (Campbell 2000: 41) formülü ile açıkladı ı çalı ma do rultusunda “devlet ku u” dönü ün gerçekle mesindeki en temel yardımcı unsurdur. Yöntem kendi yakla ımı içeri- sinde soruna bir cevap getirmesine kar- ın yönetsel anlamda bu motifin ne ekilde kabul edildi ine yönelik olarak bir cevabı barındırmamaktadır.

Masalların kökenine ait görü ler- den biri olan masalların mitlerin parça- lanmasıyla olu tu u tezinden hareket etmek sorunun çözümünde kullanıl- bilecek bir di er yöntemdir. Bu yakla- ımda mitler, barındırdıkları unsurlar itibarıyla masallardan önceki zaman dilimlerine ait olduklarından sorunun çözümü için mitlere ba vurmanın yarar- lı sonuçlar verebilece i dü ünülebilir. Zihnin alt kategorilerindeki sembolik formlardan olu an; sanat ve din gibi ö eleri içinde barındıran (Cassirer 2005: 22) mitler, sembolik özellikleri nedeniyle belli bir kültürel ö eler bütününe imge- lerden yararlanarak simgesel biçimde birbirine ba lar ve dile getirir. Ayrıca görünen eyler görünmeyen bir göster- gesi olarak ele alındı ından, bu dünyaya ait olanla kutsal olanın iç içe girdi i bir dü ünce tarzını yansıtır (Duverger 1982: 143). Mitlerin ta ıdıkları özel anlamlar onların yazısız toplumların yasaları, omurgaları ekinde ifade edilmelerine neden olmu tur. Bu kapsamda mitler, toplumun temelinde yatan de erleri, simgeler yardımıyla anlatan bir semboller dilidir (Duverger 1982: 417). Ancak bu yakla ımla onları yalnızca semboller olarak de il toplumun sosyal ve siyasal de erlerini yansıtan kabuller ekinde görmek gerekmektedir. Mitlere bu form- da yakla ıldı ında onların, bir kabile- nin sosyal düzeni, ekonomik u ra ları, sanatları, becerileri, dini ya da sihirseller inançları ve dini törenlerine ait izler

barındırdı ını görmek mümkündür. Bu yönleriyle toplulu un kurumlarında, o toplulu un u ra larını dile getiren ilkel gerçekli ifadesi oldukları gibi, o toplu- lu un önceki var olan düzenini de do ru- larlar (Akka 2008: 83). Mitler bu yakla- ımla gerçeküstü olayların konu edildi i anlatılar olmaktan ziyade sosyal yapının bütünselli i ba lamında anla ılır olan- la di er bir deyi le politik olanla ili kili kabul edildiklerinden insano lunun po- litik iktidar ili kilerini anlama olana ını sunmaktadır. Bu özellikleriyle mitler, devletlerin, milletlerin dü üncelerini kabullerini tarihsel ba lamda aydınlat- maktadırlar (Sarıbay 1998: 129). Mit- lerin sosyal yapının bütünselli i içinde iktidara yönelik gönderimlerinin anla ılabilmesi, ait oldu u toplumun sembolik evreninin de anla ılmasına ba lıdır. Mit çözümlemelerinde, mitlerin inanç siste- mi içerisinde yer aldı ı ve bu anlatıların insano lunun kar ı kar ıya kaldı ı çe it- li sorulara kar ı verdi i cevaplar oldu u kabul edildi inde, cevapların içeri inde sosyal ya amın sundu u artları göz önünde bulundurmak gerekecektir. Bu do rultuda masalları çözümlemenin temel yöntemlerinden biri olan “mit masal” ili kisine dönüldü ünde Türk mitolojisi olarak adlandırılan metinlerin XIX. yüz- yılda yazıya geçirilmi olması tarihsellik bakımından eldeki masal metinlerinin derlenen mitolojik metinlerle paralel bir zaman diliminde derlendikleri sorununu ortaya çıkaracaktır. Metinler arasında- ki bu durum çalı manın ba ında ortaya konulan sorunun giderilmesi noktasında “masalların mitlerin parçalanmasıyla olu tu u”na dair yakla ımın bir çözüm üretmeyece ini göstermektedir.

Masalların kökenine ait farklı yak- la ımlardan biri de Hint ve Mısır’a da- yandırılan tek merkezli köken ara tırma yöntemidir. Bu yöntemlerin de sorunun

çözümüne yönelik bir yanıt vermesi çok zor bir olasılıktır. Çünkü her iki bölgede de tarih boyunca sosyal ve siyasal bir hiyerarşi hâkim olmuştur. Hindistan'da görülen kast sistemi bireyler arasındaki ilişkiyi net bir şekilde ayırtıktan sonra yönetimin ve yöneticinin nitelikleri konusunda farklı bir seçim sistemini doğuracak bir realiteden oldukça uzaktır. Mısır'daki yönetim yapılanmasının da kutsal bir aile anlayışına dayanması, bu yaklaşımların soruna dair bir çözüme gidilmesinde yarar getirmeyeceğini göstermektedir.

Folklor metinlerini tarih düzleminde hareket ederek çözümlemeye çalışan Hector ve Nora Chadwick gibi bazı bilim adamları bütün büyük halk destanlarında anlatıların özünü tarihsel gerçeklikten aldığını düşünmektedir. Bunlara evrimsel halkbilimi kuramının savunucularından E. Tylor ve Andrew Lang'ı da eklemek mümkündür. Lang folklor çalışmalarını anlamak ve yorumlamak için öncelikle tarihi süreci ele almamız gerektiğini savunur ve bunun için tarihsel belgelerden yardım alınabileceğini, cevaplanamayan soruların bu şekilde yanıt bulabileceğini belirtir (archive.org). Tylor ve Lang'ın görüşleri ciddi eleştirilere uğramış ve her zaman için geçerli çözümler üretme noktasında tutarlı sonuçlar vermemiştir. Zaman zaman folklorik unsurların kökenine dair çözümlemelerde kullanılacak bir yöntemdir. Soruna dair tarihsel bilgiler göz önünde bulundurulduğunda devlet öncesi tarihsel sürece geri dönmek gerekir. Bu amaçla öncelikle Türk devlet yapılanması ve seçim sistemine yönelik bilgilerin incelenmesi gerekmektedir.

Devletle mücadele sürecinin toplumdan topluma farklılık gösterdiği tartışılabilir. İfade edilmektedir. Bu sürecin oluşmasında temel öğelerden biri yöne-

tim erkini oluşturacak aristokratik bir yapılanmanın dolayısıyla hiyerarşik düzenin varlığıdır. Türk siyasal yaşamına ait kaynaklar bu anlamda bir aristokrat yapılanmanın ve hiyerarşinin doğumunun M.Ö. II binli yıllar öncesinde gerçekleştiğini belirtir. Orta Asya'da kurulan Çu devleti bu anlamda kaynaklar yoluyla ulaşılabilecek en eski Türk devleti olarak kabul edilir. Çu devleti öncesinde ve aynı süreçte boylar federasyonu olarak adlandırılacak siyasal yapılanmaların varlığı belirtilir. Bu yönüyle Türk siyasalında yönetime geçecek olan ailenin ve kişilerin kimliği noktasında temel unsurların oluşmasını, M.Ö. II binli yılların öncesine dayandırmak mümkündür. Süreç içerisinde Türk yönetiminin yapılanmasında aristokratik bir yapılanmanın söz konusu olduğunu görmek mümkündür. Yönetim, bu anlamda kendini kutsayarak ay ve günele sembolleştirmiş, toplum da bu yapılanmayı mitler ve destanlar yoluyla sözlü kültüre yansıtmıştır. Türk siyasalında özetle açıklanan bu hiyerarşik yapılanmanın ortaya koyduğu temel sonuç "devlet kurumu" şeklinde adlandırılan ve bir anlamda herkesin yönetme erkine katılımını sağlayacak bir yönetim anlayışının görülmediğidir. Masallarda şehir, köy ya da farklı bir ad altında yapılan seçim sistemi, yerel bir yaşamın, dolayısıyla tarıma dayalı bir ekonomik yapının baskınlığını taşıyan bir sosyal kabulün işaretlerini sunar. Bu durumda karımıza çıkan, küçük şehir devletlerine benzer bir yapılanmanın esas alındığı ve yönetim algılamasında sınıfsız bir değerler dizgesinin kabul edildiğidir. Seçim sistemlerine yönelik olarak yapılan araştırmalar sınıflı toplum doğumunun öncesinde kura ve piyango yöntemi olarak adlandırılan seçim sistemlerinin varlığından söz eder (Akal 1995). Yöne-

tim erkinin belirlenmesinde uygulanan bu yöntem T. Benfey'in ödünçleme teorisini mantığı içerisinde ele alınabilir. Türk coğrafyasında bu anlamda bir yönetici seçimi tespit edilememesine karşın kura ve piyango yöntemine ait pratiklerin kültürel ödünçlemeye olanak sağlayacak bir yolla Türk düğünce sistemine ve sözlü kültür ürünlerine aktarılmış oldu ve savunulabilir. Elbette ki masalları bir tarih metni olarak ele almak motiflerini ve konularını bir tarihi gerçekliği dayandırmak araçları yanlış sonuçlara götürebilir. Ancak XX. yüzyılda bu anlayışla hareket eden Veselovski, Bedier gibi birçok araştırmacıyı tespit etmek mümkündür. Bu araştırmacıların çalışmaları tarihle folklor arasındaki bağlantıyı belirli oranda açıkça çıkarmakla birlikte bu yaklaşımın her zaman için tutarlı sonuçlar vermeyeceği de ortaya konulmuştur.

Yukarıdaki açıklama ve incelemeler metinlere yaklaşırken tek bir metodu esas almanın doğurabileceği sıkıntıları ortaya çıkarmayı amaç edinmiştir. Bu anlamda tek yönlü yaklaşımların folklor çalışmalarının tekdüze bir yapı kazanmasına yol açtığı dolayısıyla sorunların çözümüne yönelik yanıtızlılığın sürmesine yol açacağı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuç belirtilen unsurlardan dolayı bir yargıyı ispatlama çabasıyla ziyade kültürel değerlere yaklaşım noktasında farklı metodolojik yapıların sıkıntılarını gösterme çabası gütmüştür. Buna karşın, bir çıkarıma gidilmek istendiğinde, masallardaki seçim sisteminin Türk siyasal yapılanmasına aykırı unsurlar taşımasına karşın, yönetici seçilen kişinin asalet taşımadığı düğünceyle seçimin üç kez yinelenmesi, eski Türk kültürünün izinin yakalanmasına yönelik bir yapı olarak ele alınabilir. Yapılan üçleme seçimi kazanan kişinin

sıradanlılığını yitirmesine ve bir anlamda kutsanmasına olanak sağlayacaktır. Birey anlatıyı ve anlatıdaki motifleri içselleştirerek metni dönüştürdüğünden, bu kutsamaya etken olan kura da kutsama eyleminde, kutsalın elçisi olarak görev alması nedeniyle özel bir kimlik kazanacaktır. Bu anlamda anlatı, sosyo-kültürel anlamda toplumun bilinçaltında yayıldığı deşerlere uygun bir yapıya bürünecek ve yayılması sağlanacaktır.

NOTLAR

1 Mitolojik kökenli bir kura olan Hüma'nın en önemli özelliğinin devlet kurucu, talih kurucusu olarak belirtilmesi, bu nedenle daha çok mutluluk, şans ve güç sembolü olarak kullanılmıştır. Belirtilen özellikleri nedeniyle fiziksel, siyasal, tarihsel ve mitolojik olarak dört temel alanda incelenmiştir.

Fiziksel yapısı için çok yüksekte uçması, elde edilemeyişi, tuza düşmesi, kemikle beslenmesi nedeniyle diğer kurulardan üstün olduğu vurgulanmıştır (Batılsam 2002).

Siyasal anlamda, padişahın ölümünün ardından, halkın toplandığı meydana bir kurunun salındığı, kurunun sıradan bir kişinin başına konduğu takdirde bu kişinin lemin tekrarlandığı ancak kurunun aynı kişiye üç defa konması halinde o kişinin padişah seçildiği belirtilmiştir (Akkoyunlu, 1996).

Tarihi boyutu itibarıyla çeşitli adlarla ve özelliklerle anılan bu "olağanüstü kura"nın yer aldığı masalların öncelikle Hint ve İran mitolojisi ile Türk mitolojisinin karışıklı etkileşimi ile şekillenmiş olduğu, daha sonra Arap kaynaklarının etkisinde kaldığı ifade edilmiştir (Duymaz 1998).

Mitolojik olarak ise konu efsanevi yaratıklar anlamında da ele alınmıştır ve karışık türden yapılmıştır (Günay 1983).

2 Burada yalnızca tespit edilen masal metinlerinin kaynakları verilmiştir ve bu doğrultuda bir değerlendirme yapılmıştır.

1. Evvel mi Gelsin Sonra mı (Okan, 2005), Rüzgarolu (Demir, 2006), Gençlikte mi ihtiyaçlıkta mı (Demirbaşı 2006) Gençliğine mi Kocalı İma mı (Kumarta ho lu 2006), Bezirgan (Yavuz 2006),
2. Oduncu Hasan (Kara 1996), Kı Garda (Hafızolu 2005)
3. Sandıktaki Kız (Doğan 2006), Sebilde Güzeli (Dağcı, 2008)
4. Altın Saçlı Kızla Sırma Saçlı Olan (Kumarta ho lu, 2006)

5. Ölülerini Bacaya Çektiren Kelo lan (Özçelik, 1993)
6. Kız Padi ah (Günay 1975)
3. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız: (Arsal, 1947; Arslan, 1984; Deer, 1954; Donuk, 1981; Eberhard, 1946; Güngör, 2006; Kafeso lu, 1996; Liğeti, 1998; Lindner, 2000; Ögel, 1971; Ögel, 1982; Roux; 1998; Türkdo an, 2004)

KAYNAKLAR

- Akal Cemal Bali, 1995, Yasa ve Kılıç, stanbul, Engin Yayıncılık.
- Akalın L. Sami, 1993, Türk Folklorunda Ku lar, Ankara, Kültür Bakanlı ı.
- Akka Sema Önal, "Mit ve Felsefe", Milli Folklor, S.77, 2008, s.83-88
- Akkoyunlu Ziyat, 1996, "Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri", PAÜ. E itim Fak. Der., S.1, s.1-12
- Arsal Sadri Maksudi, 1947, Türk Tarihi ve Hukuk, smail Akgün Matbaası,
- Arslan Mahmut, 1984, Step mparatorluklarında Sosyal Ve Siyasi Yapı, stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi,
- Bascom William R, 2005, "Folklorun Dört -levi", Çev. Ferya Çalı , Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2, Ankara, Geleneksel Yayınları, s.125-152
- Batıslam H. Dilek, 2002, Divan iirinin Mitolojik Ku ları: Hüma, Anka, Simurg, Türk Kültürü ncelmeleri Dergisi I, stanbul 2002, s. 185-208
- Campbell Joseph, 2000, Kahramanın Sonsuz Yolculu u, Çev. Sabri Gürses, stanbul, Kabalcı Yay.
- Cassirer Ernst, 2005, Devlet Efsanesi, nisan Üstüne Bir Deneme, Çev. Neda Arat, stanbul, Say Yay.
- Da ı Satiye, 2008, Safranbolu Masalları, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,
- Deer Jozsef, 1954, " step Kültürü", Çev. erif Ba tav, A.Ü.D.T.C.F. Dergisi XII. C. I-II Ayrınbasım. Mart-Haziran, Ankara, T.T.K. Basımevi,
- Demir Gültür, 2006, Konya li Cihanbeyli İçesi'nde Anlatılan Masalların Çocuk E itimi Açısından nelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi,
- Demirba Seher, 2006, Sütçüler Masallarında Motif ve Tip Yapısı, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi,
- Do an Abdullah, 2006, Adıyaman Yöresi Masalları Üzerine Bir nceleme, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,
- Donuk Abdülkadir, 1981, "Türk Devletinde Hâkimiyet Anlayı ı", Tarih Enstitüsü Dergisi, stanbul, Edebiyat Fakültesi Matbaası, s.29-56
- Duverger Maurice, 1982, Siyaset Sosyolojisi, stanbul, Varlık Yayınları.

Duymaz Ali, 1998, "Mitolojik Bir Ku : Zümrüdü Anka", Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi C. 1 S. 1, s. 91-97

Eberhard Wolfram, 1946, "Eski Türk Devletlerinin Ekonomisi Hakkında ncelmeler 2", Belleten, C.10, S.37, s.81-95.

Günay Umay, 1975, Elazı Masalları, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Basımevi

Günay Umay, 1983, "Türk Masallarında Geleneksel ve Efsanevi Yaratıklar", Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S.1, s.21-46

Güngör Erol, 2006, Tarihte Türkler, Ankara, Ötüken Ne riyat,

Hafizo lu Elif Berrak, 2005, Azerbaycan Masalları, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seminer Çalı ması.

Kafeso lu brahim, 1996, Türk Milli Kültürü, stanbul, Bo aziçi Yayınları,

Kara Ruhi, 1996, Erzincan Masalları, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Kumarta lıo lu Satı, 2006, Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Ara tırması, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,

Lindner Rudi Paul, 2000, Ortaça Anadolu'sunda Göçebeler Ve Osmanlılar, Çev. Müfit Günay, Ankara, mge Kitabevi,

Liğeti L, 1998, Bilinmeyen ç Asya, Çev. Sadrettin Karatay, Ankara, T.D.K. Yayınları,

Okan Albay, 2005, Bingöl Masalları nceleme Metin, Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi,

Özçelik Mehmet, 1993, Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Ara tırma, Konya Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Ögel Bahaeddin, 1971, Türk Kültürünün Geli me Çalı ları II, stanbul, Milli E itim Basımevi,

Ögel Bahaeddin, 1982, Türklerde Devlet Anlayı ı, (13. Yüzyıl Sonlarına Kadar), Ankara, Ba bakanlık Basımevi,

Propp Vladimir, 1985, Masalın Biçimbilimi, Çev. Mehmet Rifat, Sema Rifat, stanbul, Bilim/Felsefe/Sanat Yayınları,

Roux Jean Paul, 1998, Türklerin ve Mo dların Eski Dini, çev. Aykut Kazancıgil, stanbul, aret Yayınları

Sarıbay A.Ya ar; Ö ün, S.S, 1998, Bir Politika-bilim Perspektifi, Bursa, Asa Kitabevi.

Türkdo an Orhan, 2004, Türk Tarihinin Sosyolojisi, stanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık,

Yavuz Mehmet, 2006, Mu Masalları, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,

http://www.archive.org/stream/explanatoryeile00waterich/explanatoryeile00waterich_djvu.txt